Melléklet a Szabad Szó 28. számához. Budapest, 1907. 5. (18.) Iuli

VOINȚA POPORULUI

foaiă septemânală luptătoară pentru drepturile agricultorilor, muncitorilor, meseriaşilor, cubicaşilor, şi ale gazdelor mici.

Numerul telefonului 59—21. Numerul telefonului 59—21.

Cei interesanţi pentru abonarea foaei, caute la „Tribuna" acestei foi.

Primredactor: MEZŐFI VILMOS deputat dietal.

Redacţia şi administraţia: VII. KERÜLET, ISTVÁN-UT 67. SZÁM. Tot feluri de scrisori, bani şi altele sunt de a se trimite pe adressa „Szabad Szó", VII., István-ut 67. sz.

Fraţilor!

Arma voastră sîngură e: „Voinţa Poporului". Singura foaiă, care intr' adevĕr pentru voi şi voue lucră. Nu cruţaţi timp şi osteneală şi agitaţi în interesul foaei voastră. Şi fiind-că bine sciţi, că „Voinţa Poporului" nu se poate abona, dar membrii grupelor o capăta în cinste, nizuinţa voastră să fiă, ca pretutindinea — unde vreau să citească „Voinţa Poporului — să alcătuiţi grupă locală. Numai aşa puteţi respândi foaia voastră şi prin aceasta ideea şi numai aşa puteţi ajunge scopul vostru de mult dorit.

Agitaţi pentru foaia voastră.

Votul de alegere egal şi universal.

Domnilor deputaţi! Noi, cari nu vorbim, dar mai mult lucrăm, noi luptătorii libertăţii iară-doara a sută-oară ne întoarcem cătră voi cu întrebarea: Domnilor! ce va fi cu votul de alegere egal şi universal. Noi asupriţii, compătimiţii trezindu-ne din somnul de demult pretindem deja respuns pe întrebarea noastră. Acum vorbim liniştit, fără de mânia, numai în lăuntru arde focul. Mai mult de unu şi o jumătate de ani au trecut, de cînd domnu din partida îndependentă 48 au ajuns la cîrma. Dar aşa sĕ vede, că sau nu sciu, sau nu vreau să folosească bine puterea cu greu cucerită, căci ţara încă-i tot acolo, unde a fost.

Tîmpul iară trece şi fie-care ziuă, fie care sĕptĕmână, lună şi an, ce trece, — numai măresce chinurile şi suferinţele celor mici. Numai duşmani avem! Cine numai poate, lovesce unu pe poporul sĕrac.

Cînd partida îndependentă 48 a luptat în contra guvernului trecut, punctul prim al programului era: *Votul de alegere egal, universal şi secret.* In ţara întreagă, pretutindenea, unde vorbiau, au vestit cu gură mare acest ideal frumos şi aşa au câştigat pe sama lor poporul întreg, care pe atunci încă credea. Şi acum cu durere trebue să constatăm, — şi constată şi poporul, că reu s'a înşelat şi s'a increzut în oameni, cari nu sunt demni de încrederea lui. De unu şi jumătate an s'au sfădit, au vorbit şi au făcut tot-feluri de nimicuri şi verdeţi, numai despre dreptul de alegere nu vreau să aude. Pentruce? Sĕ tem de dreptul de alegere egal secret, se tem, că dacă va fi în lege, ei nu vor fi mai mult aleşi şi vor pierde puterea atît de plăcută. Sĕ tem, că poporul va da respuns demn pentru cele trecute. şi pentru-aceea fac tot-feluri, numai acest unu nu.

Domnilor deputaţi! Vĕ acuzăm! Aţi adus o lege, care ne leagă şi mai mult la robia, din care era să scăpăm. Şi acum vĕ temeţi! Aţi adus legea despre servitori, care va fi o ruşine, ce nu se poate sterge în istoria noastră. Cu plată de nimica aţi lănţiut învăţătorii, oficianţii de stat şi de tren. Tîmpul acum trece cu obstrucţia croaţilor şi cu odihnă. Aveţi vreme la tot, numai pentru noi nu! In fiecare ţara vecină l'au făcut în trei luni. Şi la noi trec anii fără să întêmple ceva. Unde-i programul vech, unde-s promisiunile frumoase!

Aşteptăm deja neliniştit şi iritaţi ce va fi cu votul de alegere! Cînd işi va implini promisiunea guvernul! Răbdat-am, răbdăm încă şi acum. Căci poporul scie răbda. Dar dacă odată îşi va pierde răbdarea şi va începe să lovească, n'am vrea să fim în pielea celora, pe cari va bate mâna lui puternică.

Secerişul.

In întreaga ţară s'a început deja secerişul, cînd cei mai mulţi dintre fraţii nostri cu lucru greu câştigă cîţi-va cruceri. Câştigul de acum sună pe anul întreg, căci mai ales fraţii aceia, cari se ocupă cu agricultură, n'au aşa zicênd alt câştig în anul întreg. Chiar pentru aceea tîmpul secerişului în viaţa lucrătorilor e de ponderozitatea cea mai mare şi toţi caută, să-I folosească cît se poate de bine.

Fraţii Români în mare parte merg spre seceriş în alt loc. La astfel de cazuri e bine de notat, ca lucrătorii să implinească contractul, ce au legat, căci în loc străin gazda poate face cu ei, ce vrea el. Şi de altfel acesta e datorinţa lucrătorilor. Dar dacă aţi observa, că gazda nu implinesce, sau nu bine implinesce contractul şi nu face destul datorinţelor, ce în contractul legat a luat asupra-şi, să nu vě temeţi a merge inaintea fibiroului de al pîri. Dacă el pretinde tot dela lucrători, şi ei pot pretinde, ce se cuvine lor.

Roada de est an fiind cam slab, e de temut, că din cauza aceasta vor fi certe între gazdă şi lucrători. Lucrătorii au să ţină înaintea ochilor, că ei numai aceea pot pretinde, ce-se află scris în contract sau ce în alt mod atît ei, cît şi gazdile au primit. Sună aceste pe acele casuri, cînd spre esemplu, din cauza, că roada nui bună şi lucrătorii în grâu ar căpăta puţin, pretind în loc de semënţă, bani. Numai atunci pot însă pren de — dacă în contractul legat stă: că lucrătorii capătă plata sau în grâu, sau în bani, după-cum vreau ei.

Nu daţi cauza gazdilor, ca să aducă pe grumazul vostru gendari. Să vě feriti la tot cazu. Numai pe cale pacinică să ve nizuiţi a ajunge ceva rezultat. Secerişul e sîngurul vostru câştig şi vě aşteaptă sěrăciă în anul întreg, dacă acum n'aţi câştigat nimic.

Datorinţa fie-cărui frate e însă să ajută pe celalalt şi să nu fiă spre ajutorul gazdilor în contra fraţilor sci. Dacă unde-va e ceartă, grevă sau alt ceva acolo să nu mergeţi spre lucru. Ce aţi luat asupra voastră în contract, trebue să impliniţi, dar gazda n'are drept să ve trimeată în alt loc. Şi voi de voi să nu mergeţi. Nu micşoraţi plata celoralalţi lucrători, nu luaţi pita din gură şi dacă ve chiamă în alt-loc, să întrebaţi mai ântâiu dela fraţii de acolo — Alianţa mai pretutindenea are grupe dar barem cîte-va fraţi — că oare nu sunt acolo lucrători destui şi oare nu numai pentru-aceea ve chiamă să frângă lucrătorii de acolo. Numai atunci ve puteţi ferici, dacă ţineţi la olaltă nu numai voi între voi, dar şi cu ceialalţi lucrători. Căci în caz eventual şi voi veţi ave doară lipsă de ei. Să nu mergeţi dar pe lucru în alt loc încă nici atunci, dacă v'ar promite o plată cu cîţi-va cruceri şi mai mare. Căci pentru cîţi-va cruceri aţi luat pita din gura alor sute de oameni.

Şi încă unu. De mai multe-ori am scris deja, dar şi acum trebue să amintim. De vě întâlniţi cu lucrători străini, să-i luminaţi şi pe ei. Aşa vorbind în tîmpul de odihnă să-i faceţi cunoscut lupta noastră, scopurile noastre, mijloacele, cu care, modul, cum luptăm, ca pe alt an şi el să fiă frate, care vě ajută şi pe care nime nu-l poate folosi în contra voastră. Toţi să fiţi într'o tabără. Şi atunci pe tîmpul, cînd veţi lega contractul nou, mai uşor veţi putea ajunge o plată mai bună.

Cu un cuvînt nici un moment nu-i ertat să uitaţi, că sunteţi membrii Alianţei şi fraţi adeveraţi. Şi fie-care fapt, alt vostru trebue să fiă corespunzětor ideilor, căror credincioşi voi sunteţi. Şi aşa veţi pute îmbunătăţi starea voastră amară.

Starea politică.

Obstrucţia croaţilor s'a finit. Modul cum a gătat guvernul cu ei, nici decît nu e demn spre laudă. Ei, cari pe atunci, cînd încă nu erau pe cîrma, tot au strigat, că statutele camerii deputaţilor sunt neatacabile şi fie-care deputat are drept să vorbească, cît scie şi poate, acum au vătamat greu statutele. Anume vezînd guvernul, că obstrucţia croaţilor poate dura încă vre-o trei luni, pe o sedinţă a aşternut camerii deputaţilor o modificare la § 1. al proiectului despre pragmatica oficianţilor de tren, în care modificare cere îndrăptăţire, ca celelalte paragrafe al proiectului să poată realiza prin ordinaţiunea. Celelalte paragrafe a retras guvernul. Ne avênd deja croaţii ocaziune a continua mai departe obstrucţia, căci proiectul fu retras, conducătorul lor Francisc Supilo într'o declaraţiune a declarat, ca acest fapt al guvernului e în contra legilor şi că ei, adeca croaţii, nu vor lua mai mult parte în şedinţele camerii deputaţilor. După cetira acestei declaraţiuni deputaţii croati s'au şi depărtat.

Acest fapt al guvernului, prin care a învins croaţi fu mult pertractat. Unii věd în el învingerea guvernului, altii iară al croaţilor, căci proiectul ori-şi cum, dar fu retras. Deputaţii croaţi deja au měrs acasă, unde erau primiţi cu mare ovaţiune.

Din ocaziunea aceasta guvernul s'a simţit constrins, ca să modifice statutele camerii deputaţilor şi modificarea aceasta ministrul de comerţ Francisc Kossuth într.o conferinţă al partidei independentă 48 a şi anunţat partidei. Anunţarea aceasta cauza între deputaţi mare conşternare şi unii spuneau verde în faţa ministrului, că ei nu pot să modifice statutele acelea, pentru care chiar atîta au luptat. Aşa apoi de ocumdată a abstat guvernul dela modificarea statutelor.

După terminarea cu obstrucţiei croaţilor în iuţeala cea mai mare au gătat cîte-va proiecte mai mici.

Intre deputaţi fu pertractat, şi vorbirea deputatului socialdemocrat Pernestorfer, cine spre cererea socialdemocraţilor de aici a venit la noi şi pe o adunare publică ţinu o vorbire mare despre votul de alegere egal şi secrêt, în care atăca ţare guvernul şi partida lui. Nu prea place domnilor, dacă ori-şi cîne li spune în faţă dreptate şi din cauza aceasta şi fratele Pernestorfer fu pertractat din partea lor într'un mod ce nici decît nu se cuvîne deputaţilor.

Camera deputaţilor a esmls comissiunea pentru o nouă stabilire a cvotei budgetului comun al Austriei cu Ungaria, eare a ţinut trei şedinţe: în 26 Iunie n. camera constituit comisiunea alegându-şi preşedinte pe Coloman Száll şi raportor pe Béla Földes, în

27 Iunie n., când s'a ocupat de meritul chestiunei, deliberând următoarele: comisiunea propune menţinerea cvotei de 34.4: 65.6, care e în vigoare de mai mulţi ani şi este şi înarticulată în lege pe temeiul hotărârei regale, şi a treia în 29 Iunie n., când preşedintele a anunţat hotărârea comisiunei parlamentului Austriei care cere ca stabilirea cvotei, să se facă numai pentru o durată de jumătate de an, iar cvota să corăspundă proporţiei populaţiei, adecă de 42.4: 57.6.

Constatându-se o deosebire atât de mare între hotărările celor două comisiuni şi nevăzându-se nici o speranţă de o învoială, comisiunea trimisă din Camerele Ungariei îşi consideră misiunea determinată şi face în acest sens raport guvernului şi ambelor Camere.

Ministrul-preşedinte Wekerle a prezintat raportul comisiunei în şedinţa de Luni a Camerei.

Tot-feluri.

Alegerea din Zirc. In luna trecută în cercul electoral Zirc era alegere şi de deputat fu ales Ivánka Imre. In conferinţa trecută al partidei independentă 48 deputatul Madarász a predat, că el a auzit, că deputatul Zoltán Papp oferi unora un salar ziar le 600 coroane, dacă vor merge între alegători şi vor agita în interesul lui Ivánka. Conferinţa a esmis o comisiune spre cercetarea afacerii şi rezultatul era nimic. Domnii deputaţi negau, nici unu n'a căpătat bani, n'are parte în lucru. Aşa sună rezultatul oficial. Dar ce-i dreptatea, bine scim. Cum mĕrg pe la noi alegerile! Cu bani, cu pălincă şi alta-ce.

Dar dacă ar fi deja vot de alegere egal şi secret, toate aceste n'ar ajunge nimic. Neam scăpa de mulţi, cari nu sunt demni să scadă în casa ţării. Şi atunci nu s'ar întâmpla lucruri de aceste.

Despre emigrare. Alianţa fabricanţilor în zilele trecute a ţinut mai multe adunări în chiestiunea emigrării. Membrii alianţei tare s'au căit, că pentru emigrarea nu pot căpăta lucrători şi dacă şi căpăta, trebue să-i plătească bine şi cinstit. Ce va fi cu noi, strigă unul. Vom fi seraci, vom peri, strigă celalalt. Pe adunările aceste erau de faţă şi câţi-va baroni şi membrii camerii magnaţilor. Toţi oameni de aceia, cari nu-şi bat capul, că din ce vor trăi mâne, la din contră trăesc bine. Sfătuirea mare era numai pentru-aceea, ca să reţină aici poporul şi aşa căpătând mai eftin lucrători, venitul lor să fiă şi mai mare. Despre cauzele emigrării toţi vorbiau mult. Dar cauză adeverată, — mizeria şi sărăcia mare nici unu n'a arătat-o. Nu vreau să vorbească şi să spună în ce fel de mizeriă trăesce poporul, n'au spus, că poporul aşa va remâne în ţară, dacă vor aduce lege despre darea progresivă, despre votul de alegere şi altele, care asigură libertatea şi bunăstarea poporului. Aceste ei nu vĕd şi despre aceste nu vreau să audă.

Rescoala din Frăncia. In Frăncia de sud poporul se ocupă cu producerea vinului. Comercianţii mari însă au falzificat vinul şi l'au vindut de sine s'înţelege mai eftin, decît gazdile mici vinul lor bun şi nefalzificat. Din cauza aceasta soartea gazdilor din an în an a devenit tot mai reu. Inzădar au rugat guvernul să-i ajută. Acum odată vreo 500 de sate n'au voit să plătească dare şi pe executor l'au ţipat din comună. Guvernul a trimis cătani pe grumazul lor, dar înzădar. Rescoala n'a încetat, ci tot a crescut. Conducetorul lor era Marcelin Albert, cine pretutindenea agita poporul. Pe acest om, cine de alt-cum era sufletul rescoalei, înzădar s'au încercat să-l prindă gĕndarii. Şi rescoala nici nu s'a potolit pănă atunci, pănă cînd el n'a mers la ministruprezidentul Clemenceau, cine i-a promis, că va face tot posibilul pentru poporul sărac. Rescoala apoi aşa acum s'a potolit.

Darányi prezidiează. Alianţa gazdilor nu de mult ţinu adunarea sa publică. Stefan Bernat, directorul Alianţei a făcut arătarea, că dintre toţi anii trecuţi, în anul trecut au ajuns rezultatul cel mai frumos. Summa venitului era 19 milioane de coroane.

Frumos! Iată o alianţă, care cresce, s'înfloresce, şi nu se teme, ca o vor înceta. Pe ei nu va băntui ministrul de înterne.

Dar un moment cu mult mai ponderos e de notat. Pe podiul prezidentului ca prezident şedea ministrul Darányi, părintele oamenilor mici!! El însufleţi mai mult spre organizare.

Acesta e consciinţa socială în ţară noastră frumoasă. In Ungaria sunt vre-o 10 milioane de oameni sĕraci, cari trăesc — sau mai bine zis ar vrea să trăiască din agricultură. Ei susţin statul, ei dau cătani şi bani. Şi ministrul de agricultură al acestui stat merge spre adunarea celor cu o miă de holde şi prezidiază. El, care cine barem cu o măsură ar trebui să apără şi interesele celor mici.

Un astfel de stat trebue să se nimicească, stau rîndul social, sau statul. De ocamdată Darányi prezidiază. Şi statul se slăbesce.

Cite-va proiecte bune. Ministrul de justiţiă Günther în zilele trecute a aşternut camerii deputaţilor patru proiecte, despre care într' adever se poate spune, că sunt humane şi bune. Momentele mai însemnate din aceste proiecte sunt următoarele: Iudele poate suspenda pedeapsa nu mai mare de o luna închisoare, sau pedeapsă de bani. Prin aceste unii, cari nu din reutate au păcătuit, au ocaziune de a se îmbunătăţi şi nu poartă în întreagă lor viaţă ruşinea: că au fost închişi. Pedeapsa, dac respectivul trei ani s'a purtat binea numai remâne.

Copii nu mai bĕtrâni de 13 ani nu se pot pedepsi.

Proiectele micsorează pedeapsă grea, cu care a fost pedepsit până acum furtul. Cine faru lucruri trebuincioase pe viaţă în valoare mai mică de 10 coroane, nu se poate pedepsi cu mai mult, de opt zile închisoare. Nu se pot executa şi licita cărţile, mijloacele de lipsă ai scriitorilor, învăţatilor, precum nici oalele şi mobiile de lipsă. In anoncul de licitare numele nu trebue să fiă înscris. Plata oficianţilor privaţi numai peste 2000, iară oficianţilor pri-

vaţi numai peste 1200 cor. se poate executa. Cu un cuvînt proiectele aceste sunt de lipsă şi datorinţa deputaţilor e a-i vota.

CRONICĂ.

Duma rusească împrăstiată. Duminecă în 16 Iunie st. n. ţarul rusesc a dat printr'un manifest ucazul de a se împrăştia duma împărăţiei, zicând, că duma nu a fost de nici un folos pentrucă nu i-a dat guvernului sprijinul cuvenit, ca să poată face linişre în împărăţie; ci Rusia de o vreme încoace nu mai scapă de „cele mai ruşinoase turburări“. Aşa rice ţarul în mânia şi în supărarea sa.

Manifestul ţarului schimbă şi legea despre alegeri. După legea nouă vor fi 442 deputaţi. Se va împuţina numărul deputaţilor din ţinuturile ruseşti dela hotare; de asemenea se va împuţina numărul deputaţilor poloni, iar ţinuturile Turkestanului şi Jakutzkului vor fi lipsite pentru timp mai îndelungat de dreptul de a trimite deputaţi în duma.

*

Din Rusia ne vine mereu svonuri despre răscoale ţărăneşti, despre o răsvrătire a soldaţilor şi despre apropiata încingere a unei revoluţii peste împărăţia întreagă.

Procesul Ugrenilor. amânat. Procesul celor 47 de alegătorî români din cercul electoral Ugra, acuzaţi că ar fi agitat la ultimele alegeri — a fost amânat din cauza că nu s'au prezintat toţi acuzaţii. Tribunalul din Oradea-Mare a respins cererea procurorului ca acuzaţii absenţi să fie aduşi înaintea tribunalului prin jandarmi şi să se dezbată procesul fără amânare.

Revoltă în închisoarea din Arad. In închisoarea tribunalului din Arad, robii închişi s'au revoltat eri după ameazi şi au refuzat să săvârşească munca obişnuită. Insă la revolta lor a dat faptul, că de multă vreme li-se dă o pâne plină de murdării. Robii cu săptămôni înainte s'au plâns la direcţia închisorii, dar plângerile lor n'au fost ascultate. — Eri după amiazi, apoi au refuzat să-şi înceapă lucrul. Direcţia închisorii a pornit numai decât anchetă şi a constatat că plângerile robilor sunt întemeiate şi-a dispsu să se facă cercetare împotriva brutarilor.

Furtul de 180.000 lei dela poşta bulgară. Anul trecut prin luna Septemvrie la poşta bulgară din Sofia s'a comis un mare furt de 180.000 lei. Autorii furtului anume Cekaroff şi Constantinoff au dispărut, fără a li-se mai putea da de urmă.

Lucru jalnic. Aceea-ce iese la iveală în ţara noasrră despre sărăcime e ne-mai pomenit. Zilele trecute poliţia din Pesta a prins şi a arestat pe femeia Ecaterina B. din Beiuş, care îşi îmbiase pe fată-sa, Florica, spre cumpărare la o comedie, cu 400 coroane. Intrebată de oameni poliţiei, sărmana femee a istorisit cum nu de mult i-a murit bărbatul şi cum a rămas ea în cea neagră mizerie, încât numai pe calea asta credea că să va putea şi ea sătura odată bine.

Poliţia a dus pe nevinovata fată în o casă de creştere.

Din Alianţă.

Din nou facem atenţi conducĕtorii grupelor, că controlorii din centru în fie-care ziuă pot sosi la grupă. De aceea dările de samă să fiă în rînd. La controlore e dcstul, dacă sunt de faţă: preşedintele, cassarul şi un controlor.

Steampla pe respuns. Pe epistoale în lucruri neoficiale numai atunci respundem, dacă în epistoala a trimis respectivul tot-odată şi steamplă pe respuns. De aceasta dară aveţi grijă.

Să ne scrieţi de cîte „Voinţa Poporului“ are lipsă grupa. Numai atîtea să cereţi cîţi membrii regulaţi are grupa.

O veste de bucuria dăm de scirea fraţilor. Datoria Alianţei, despre care conducerea centrală pe adunarea din Turkeve o făcut amintire, din zi în zi sĕ micesce şi avem speranţă, că pe toamnă nimic nu va fi. Atunci apoi vom pute aduna un capital oare-care, din care să putem ajutora fraţii, cari au lipsă de ajutor. De sine s'înţelege, că numai acei fraţi vor are drept spre ajutor, cari dela înscrierea regulat au făcut destul datorinţelor faţă de Alianţă.

PIAŢA DIN BUDAPESTA.

I. Cereale.

Grâu, maja m. cel mai frumos 15 cor. 60 fil.
„ „ „ „ mijlociu . . 15 „ 20 „
„ „ „ „ mai slab . 14 „ 90 „
Secara, maja m. dela 12 cor. 65 fil. — 12.95
Orz, „ „ „ 12 „ 30 „ — 12.90
Cucuruz, „ „ „ 12 „ 50 „ — 12.70
Ovăs, „ „ 14 „ 80 „ — 14.20

II. Producte.

— Preţurile sunt socotite după 100 kilogr. şi in bani gata. —

Unsoare de Porc, dela 142 cor. — 143 cor.
Slănină, ... „ 110 „ — 115 „
Cartofi, ... „ 2 cor. 70 fil. — 4.60
Spirt, ... „ 42.50 cor. — 43 cor.

III. Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch).

(Prima calitate ungară)

Bătrâni . . . . 124—125 fileri kilogramul
Tineri . . . . . 129—132 „ „

Bani, scrisori şi tot-feluri sunt de a se adressa la

„Szabad Szó“
Budapest, VII., István-ut 67. sz.

Tipografia Ranko Milics, Budapest, IX., Tompa-utca 14.